

Bělá pod Pradědem

Kraj: Olomoucký

Správní obvod: Jeseník

Nadmořská výška: 474 m n. m.

Počet obyvatel: 1 774

Adresa URL: www.bela.cz

Okres: Jeseník

GPS souřadnice: 50.163936N, 17.196577E

První pís. zmínka: 1284 (738 let)

PSČ: 790 01

Historie obce Bělá pod Pradědem

Dnešní obec Bělá pod Pradědem vznikla fakticky roku 1964 sloučením dosud samostatných obcí Domašova a Adolfovic. Nové jméno bylo převzato od říčky Bělé a též od drobné osady Bělé, která byla součástí Domašova; přívlastek "pod Pradědem" pak odkazuje na blízkost nejvyšší hory Hrubého Jeseníku.

Vysvětlení názvu Domašov (nesprávně Domášov) poskytuje německé Thomasdorf, tedy Tomášova ves. Od začátku 19. století byl rozlišován Dolní a Horní Domašov. K obci patřily od konce 18. století osady Filipovice (Philippsdorf) a Valdenburg (Waldenburg), které byly pojmenovány podle vratislavských biskupů. Valdenburg byl v roce 1949 přejmenován na Bělou a v roce 1964 byla dokonce Bělá pod Pradědem označena spojená obec, která vedle Domašova a jeho osad zahrnovala i Adolfovice.

Vlastní ves Domašov se rozrůstala postupně podél horního toku říčky Bělé, na jih od Jeseníku a také Bukovic i Adolfovic, při silnici, která stoupá stále výše a přibližně uprostřed vesnice se rozvětňuje jednak k osadě Filipovice a potom na jihozápad k Červenohorskému sedlu, jednak přes Horní Domašov k bývalé osadě Bělá a dále na jihovýchod k sedlu Vidly a odtud ke Karlově Studánce, resp. k Vrbnu pod Pradědem. Naprostá převaha domašovského katastru má horský ráz a je pokryta lesy. Byla to vesnice až do roku 1918 výhradně německá, potom s nepatrnou českou menšinou. Vzhledem k odsunu německých rodin po roce 1945 došlo k podstatnému poklesu obyvatel. Ves byla založena snad někdy před rokem 1284 a jejím lokátorem byl zřejmě Tomáš (Thomas), pokud ovšem bylo tehdy předpokládáno vysazení osady s názvem Thomasberg vůbec realizováno. Jméno vsi, ale jako pusté lokality, se totiž objevuje znovu v pramenech až počátkem 15. století. K novému osídlení Domašova došlo až někdy v polovině následujícího století postupným pronikáním dřevorubců do hor podél horního toku Bělé od Adolfovic. Roku 1579 se nová osada osamostatnila a brzy se zde objevila i pila. Po třicetileté válce postihly i tuto ves čarodejnické procesy. Z usedlíků se ovšem již tehdy jen menší část zabývala zemědělstvím, zbývající živil les, značně se rozvinulo i přadláctví.

Kolonizace proti proudu Bělé pokračovala i v dalších desetiletích, zejména koncem 18. století, napřed do Horního Domašova, potom po roce 1777 do Filipovic a nakonec po roce 1796 do Valdenburgu. Domašov byl tehdy největší vesnicí na frývaldovském dominiu, i když většinu usedlíků tvořili bezzemci. V roce 1730 byla v Dolním Domašově zřízena fara s novým kostelem sv. Tomáše Apoštola, také se školou, a to v místech hraničících s Adolfovicemi. Pro Horní Domašov s Filipovicemi a Valdenburkem byla zřízena roku 1793 další škola, roku 1796 také kaplanství a následujícího roku zde byl postaven kostel sv. Jana Křtitele; lokálie byla roku 1843 povýšena na faru. Třetí škola ve Valdenburku vznikla kolem roku 1808. Po roce 1848 připadl Domašov k soudnímu i politickému okresu Frývaldov a vzhledem k poloze i horským sedlům v okolí

se stal poměrně významným střediskem dřevařského průmyslu. Bylo zde založeno několik pil, spojených v některých případech s mlýnem, ale i menších závodů na výrobu beden a dřevěného zboží, třísla a dřevité vlny, šindele, kartáčů, v neposlední řadě pak na výrobu kovových pil a jiných dřevařských a truhlářských strojů a potřeb. Ve srovnání s dřevařstvím naopak ustupovaly do pozadí jiné výroby a různé domácí práce, jako bylo zhotovování čepic a papučí, výroba tzv. zapalovací houby a zvláště pak přadláctví, tkalcovství a bělení textilií.

V hospodářské oblasti se toho v Domašově po roce 1918 příliš nezměnilo, jenom v horských částech katastru nabývala na významu rekreace a turistika, soustředěná zejména na Červenohorském sedle. Politický vývoj v obci byl úplně stejný jako v jiných lokalitách na Frývaldovsku, napřed zde měli za první republiky nejvíce přívrženců němečtí křesťanští sociálové, potom henleinovci. Za druhé světové války byly v místě zajatecké tábory, které dodnes připomínají hřbitovy sovětských zajatců v údolí Bystrého a Zaječího potoka.

Po roce 1945 a zejména 1948 mnoho zdejších malých závodů a živností zaniklo. Udržel se jen dočasně pilařský průmysl a výroba pil, než došlo ke koncentraci do větších závodů, částečně v sousedících Adolfovicích. Budovy továrny na pily využil v posledním období k výrobě garnýží podnik Jesan, resp. jeho závod v Adolfovicích, který také postavil v Domašově nové výrobní haly; sortiment výroby se však i nadále měnil, v posledním období to byly hole a vázání pro běžecké lyžování.

Škola ve Valdenburku nebyla po roce 1945 již obnovena. Nakonec byla v roce 1967 zrušena i škola v Horním Domašově a veškerá výuka byla soustředěna v Dolním Domašově do té školy, jejíž budova stála již od roku 1883 na katastru Adolfovic. Podobně i zdejší fara nese název Domašov - Adolfovice. V roce 1990 bylo v Domašově vedle toho několik ubytovacích zařízení, restaurace, hostinec, tři obchody a pošta. Po druhé světové válce se Domašov stále výrazněji přeměňoval v rekreační a turistickou oblast, což platilo zejména pro osady Filipovice a Bělou.

